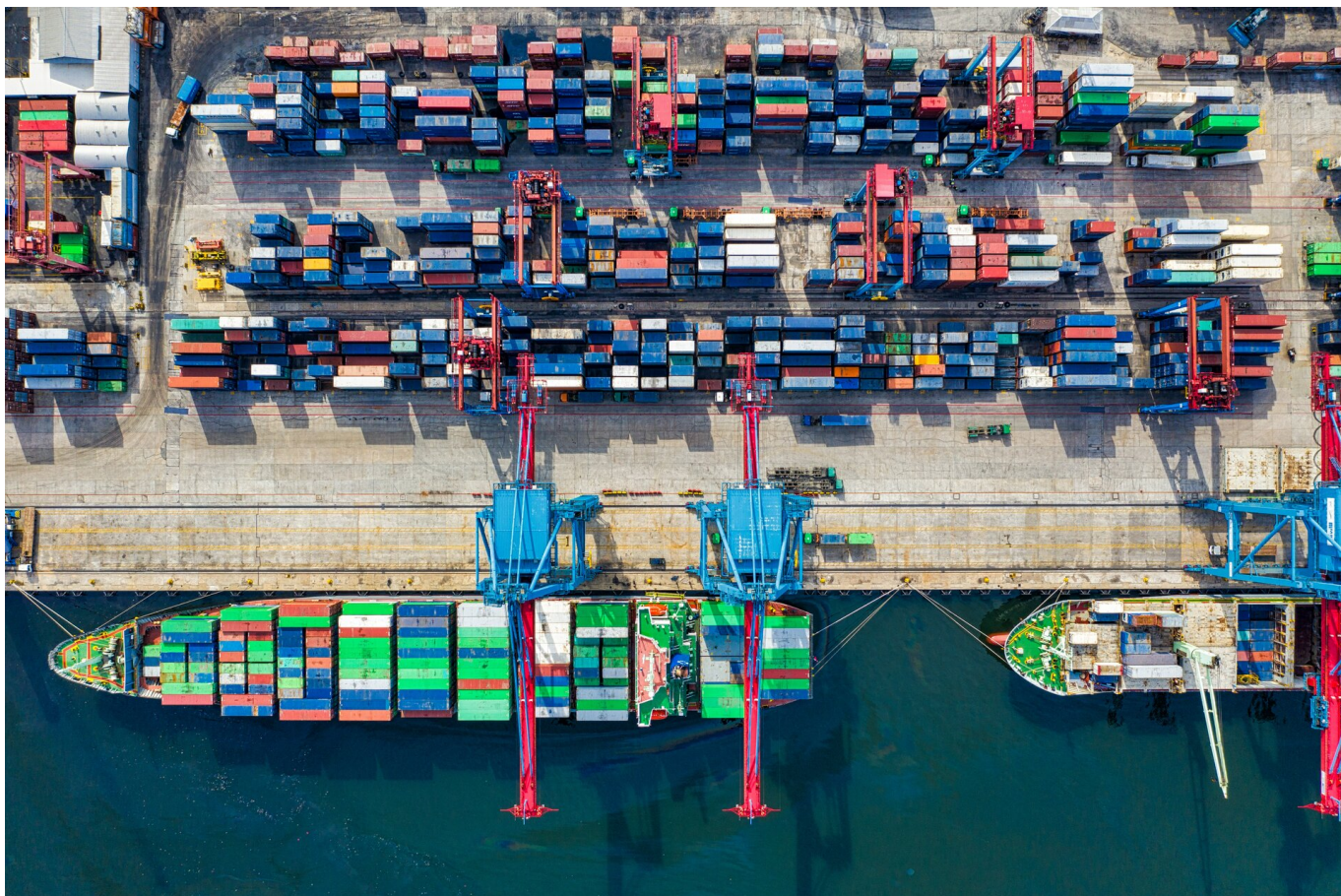
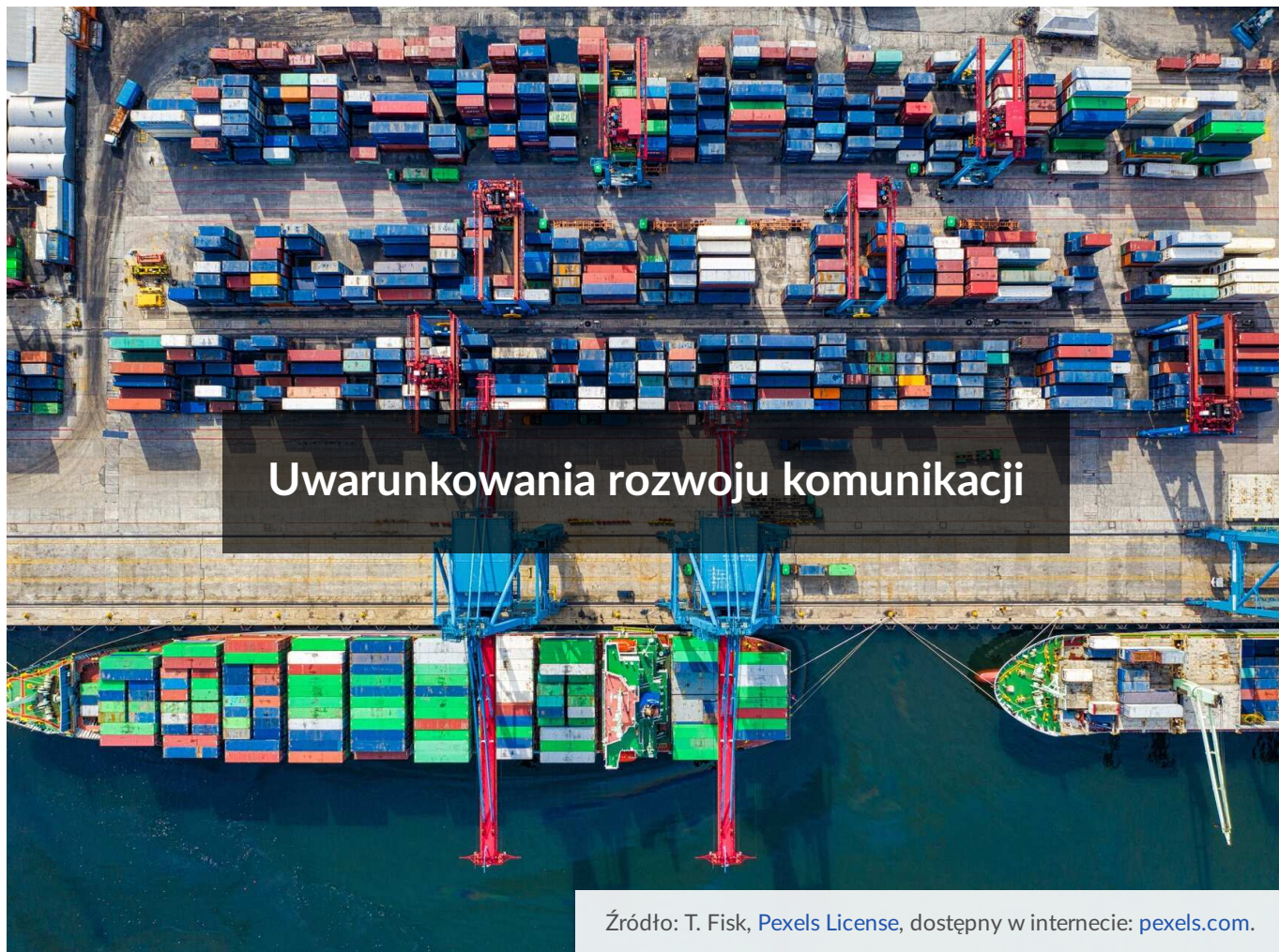

Uwarunkowania rozwoju komunikacji

- Wprowadzenie
- Przeczytaj
- Film edukacyjny
- Sprawdź się
- Dla nauczyciela

Uwarunkowania rozwoju komunikacji

Źródło: T. Fisk, [Pexels License](https://www.pexels.com), dostępny w internecie: [pexels.com](https://www.pexels.com).

Najbardziej ogólna definicja transportu mogłaby brzmieć następująco: przewóz osób lub towarów (mienia) przy wykorzystaniu odpowiednich środków (transportu). Najkrótsza definicja określa natomiast transport mianem „krwiobiegu gospodarki”. Jak obecnie wygląda ów światowy krwiobieg? Jakie czynniki mają wpływ na jego rozwój? Stały wzrost liczby ludności na świecie (podwojenie przez ostatnie 50 lat) oraz wysoki, a przede wszystkim stały wzrost gospodarczy, zwłaszcza w państwach azjatyckich (wielokrotny wzrost wartości wytworzonych dóbr w Chinach) spowodował znaczne zwiększenie popytu na transport osób i towarów. Współczesny transport międzynarodowy oraz wewnętrzny to systemy bardzo złożone. Ich właściwym funkcjonowaniem zajmuje się logistyka wspierana przez nowoczesne technologie.

Twoje cele

- Poznasz podział komunikacji.
- Przedstawisz najważniejsze współczesne rodzaje transportu międzynarodowego oraz jego wady i zalety.
- Dowiesz się, dlaczego komunikacja zyskuje na znaczeniu.

Przeczytaj

Komunikacja to dział gospodarki narodowej ściśle powiązany z poziomem gospodarczym regionu. Na obszarach słabo rozwiniętych pod względem gospodarczym najważniejszą rolę odgrywa transport, zwłaszcza przewóz surowców i produktów. Wraz z rozwojem gospodarki wzrasta rola łączności. Postęp dokonujący się wraz z globalizacją światowej gospodarki wymusza coraz szybszy dostęp do wiedzy i coraz sprawniejsze przesyłanie informacji. Także życie codzienne (zwłaszcza na obszarach najbardziej rozwiniętych) ulega stopniowym przemianom. Coraz częściej dokonuje się zakupów w sklepach internetowych, opłaca rachunki czy obsługuje konto bankowe przez internet. Ze względu na rodzaj ładunku wyróżnia się transport towarowy i pasażerski.

Komunikacja dzieli się na:

- **transport** – przemieszczanie ładunków i ludzi przy pomocy różnych środków transportu (np. samochodów, pociągów, samolotów, statków, rurociągów), a dawniej również zwierząt (wykorzystuje siłę zwierząt ciągnących wóz lub sanie – tzw. transport zaprzęgowy, charakterystyczny dla krajów słabo rozwiniętych, np. Afganistan, Mali, Etiopia i inne; ze względu na brak nowoczesnych dróg wykorzystuje się zwierzęta, np. konie, osły, muły, wielbłądy, przenoszące na grzbiecie ładunki i ludzi – tzw. transport juczny);
- **łączność** – przekazywanie informacji za pomocą poczty, prasy, telefonu, telegrafu, radia, telewizji, telekomunikacji komputerowej i innych środków łączności.

Ciekawostka

Kiedyś, aby przekazać wiadomość, wykorzystywano do tego celu np. gołębie pocztowe, tam-tamy (afrykańskie bębny), znaki dymne (Indianie), a jeszcze do niedawna kod Morse'a.

Czynniki wpływające na rozwój komunikacji to

- wzrost gospodarczy,
- polityka zagospodarowania przestrzennego,
- wzrost produkcji i usług,
- ukształtowanie terenu,
- klimat,
- sieć wodna,
- jakość gruntów,
- dostęp do gęstej sieci rzecznej oraz morza,
- gęstość zaludnienia,
- poziom urbanizacji,

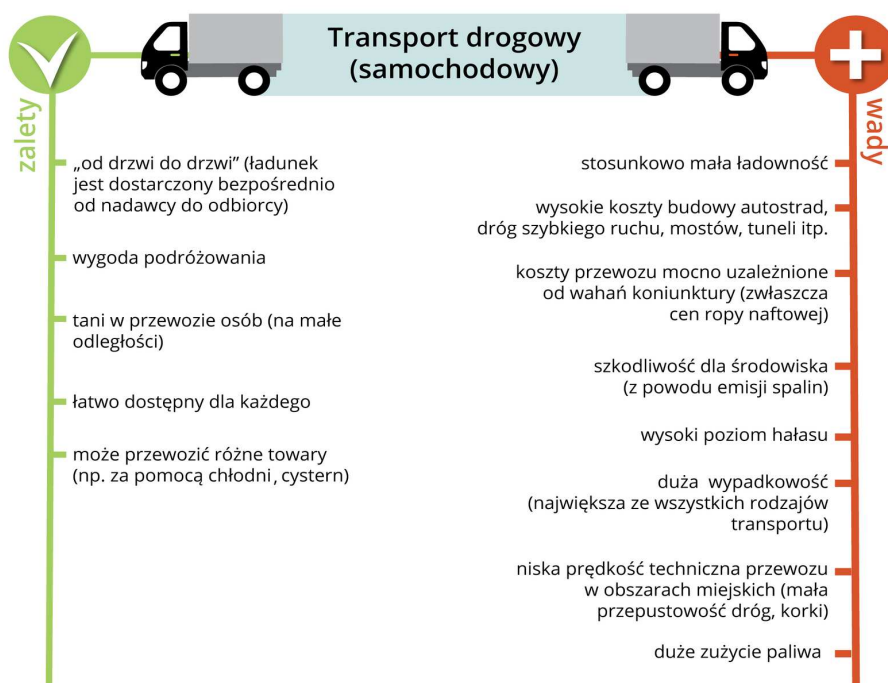
- wysoka konkurencja w sektorze komunikacyjnym,
- wysoki popyt na usługi komunikacyjne.

Komunikacja zyskuje na znaczeniu dzięki

- zwiększającemu się popytowi na usługi komunikacyjne,
- postępowi technologicznemu,
- wzrostowi migracji ludności,
- zwiększającej się zamożność ludności w krajach średnio i wysoko rozwiniętych,
- zwiększającemu się wykorzystaniu internetu w nauce.

Czynniki rozwoju transportu

Czynniki przyrodnicze	Czynniki pozaprzyrodnicze
klimat sieć hydrograficzna dostęp do mórz i oceanów ukształtowanie terenu	rozmieszczenie ludności zamożność społeczeństwa uwarunkowania historyczne demografia polityka

Wady i zalety transportu samochodowego

Źródło: Englishsquare.pl sp. z o.o., licencja: CC BY-SA 3.0.

komunikacja

dział gospodarki zajmujący się przemieszczaniem (przewożeniem, przenoszeniem, przesyłaniem) ładunków, osób i informacji

łączność

przekazywanie informacji za pomocą poczty, telefonu, telegrafu, radia, telewizji, internetu i innych środków łączności

tonokilometr

jednostka miary w transporcie towarowym, określająca przewiezienie jednej tony towaru na odległość jednego kilometra

pasażerokilometr

jednostka miary w transporcie pasażerskim, określająca przewiezienie jednego pasażera na odległość jednego kilometra

środek transportu

istota żywa lub maszyna transportowa umożliwiająca przemieszczanie się ludzi oraz ładunków

system transportowy/komunikacyjny

system pozwalający na wyposażenie i organizację transportu na określonym obszarze

Film edukacyjny

Zapoznaj się z filmem edukacyjnym. Wykonując poniższe polecenia, scharakteryzuj zmiany w transporcie na świecie w latach 2008–2018.

Film dostępny pod adresem <https://zpe.gov.pl/a/DrysAv1pV>

Źródło: reż. Englishsquare.pl sp. z o.o, licencja: CC BY-SA 3.0.

Film nawiązujący do treści materiału

Polecenie 1

Na podstawie własnej wiedzy wymień kraje, które w latach 2008–2018 zanotowały wzrost lub spadek liczby przewozów drogowych. Przedstaw przyczyny wzrostu lub spadku przewozów w wymienionych krajach.

Polecenie 2

Uzasadnij stwierdzenie, że transport kolejowy ma największe znaczenie w krajach o dużej powierzchni.

Polecenie 3

Na podstawie powyższego filmu wyjaśnij, dlaczego największą flotę statków handlowych (pod względem średniej nośności statku) posiadają Arabia Saudyjska i Wielka Brytania.

Polecenie 4

Wyjaśnij, dlaczego na świecie rośnie wykorzystanie transportu lotniczego do przewozu towarów (cargo) w porównaniu do innych form transportu.

Sprawdź się

Pokaż ćwiczenia:

Ćwiczenie 1

Zaznacz prawidłowe uzupełnienie zdania.

Transport to przemieszczanie ładunków i ludzi przy pomocy różnych środków transportu (np. samochodów, pociągów, samolotów, statków, rurociągów), a dawniej także zwierząt.

Łączność natomiast to

- ☐ przekazywanie informacji przy pomocy poczty, telefonu, telegrafu, radia, telewizji.
- ☐ przekazywanie informacji i usług przy pomocy poczty, telefonu, telegrafu, radia, telewizji.
- ☐ przekazywanie informacji przy pomocy poczty, telefonu, telegrafu, radia, telewizji, internetu i innych środków łączności.
- ☐ przekazywanie informacji przy pomocy internetu, fal radiowych, telefonu.

Ćwiczenie 2

Połącz rodzaj transportu z jedną z jego głównych zalet.

kolejowy

niezależność od warunków pogodowych

rurociągowy

najbezpieczniejszy rodzaj transportu

lotniczy

stosunkowo niskie koszty przy przewozach na duże odległości

samochodowy

„od drzwi do drzwi”

Ćwiczenie 3

Oceń, czy poniższe stwierdzenia są prawdziwe czy fałszywe.

Stwierdzenie	Prawda	Fałsz
Największą wypadkowością ze wszystkich rodzajów transportu charakteryzuje się transport samochodowy.	☐	☐
Transport morski charakteryzuje się małą podatnością na zniszczenie lub zawilgocenie ładunku.	☐	☐
Transport lotniczy generuje niskie koszty, jest mało podatny na ataki terrorystyczne.	☐	☐
Możliwość przesyłania danym rurociągiem tylko jednego rodzaju ładunku.	☐	☐

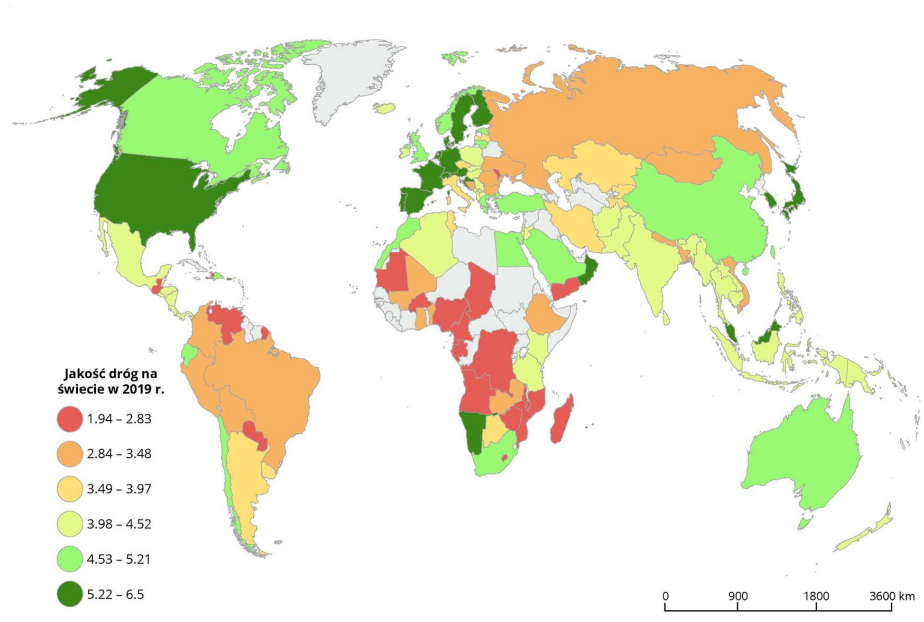
Ćwiczenie 4

Wyjaśnij, dlaczego najszybsza odmiana kolei (kolej magnetyczna) rozwija się tylko w kilku krajach - m.in. w Niemczech, Japonii, Korei Południowej.

Na obszarze UE (jak i na całym świecie) obserwujemy ciągłe, znaczne zwiększanie się popytu na transport osób i towarów.

Korzystając z podanej mapy, scharakteryzuj jakość dróg w Polsce na tle innych krajów UE i świata.

Jakość dróg na świecie w 2019 r. (skala od 1 – słabo rozwinięta infrastruktura – do 6 – szeroko rozwinięta infrastruktura)

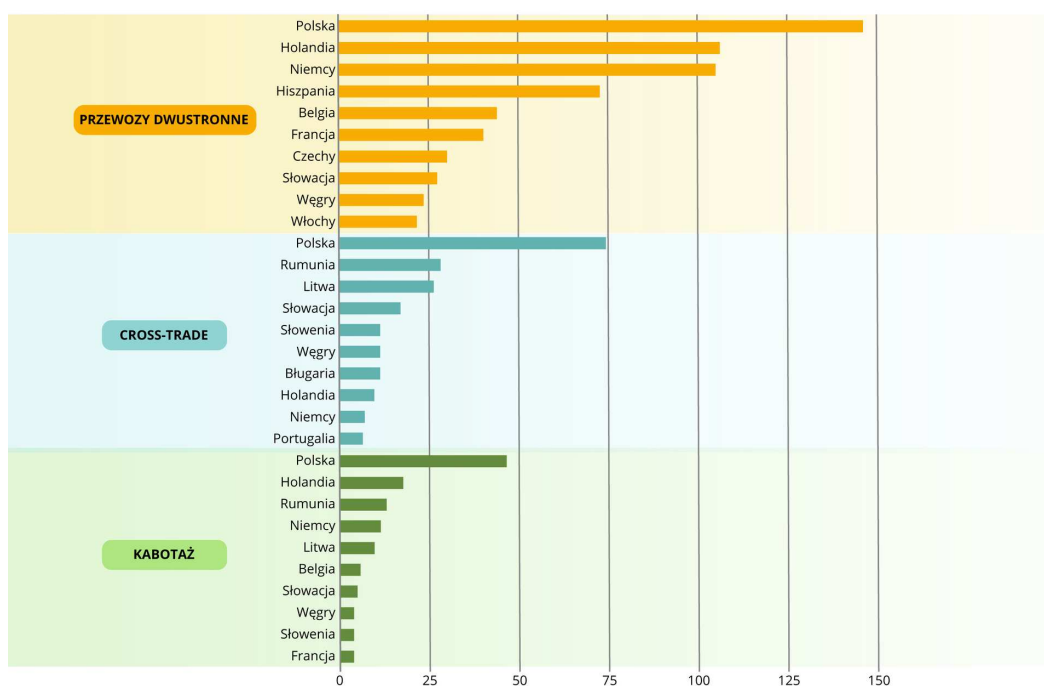
Źródło: Englishsquare.pl sp. z o.o., CC BY-SA 3.0, <https://creativecommons.org/licenses/by-sa/3.0/>, oprac. na podstawie Światowe Forum Ekonomiczne, *Raport konkurencyjności 2019*.

Przedstaw przyczyny dominującej pozycji Polski w transporcie drogowym w Unii Europejskiej. Wykorzystaj podany tekst źródłowy oraz wykres.

„Według danych Eurostatu w 2018 r. polskie firmy przewiozły blisko 270 mln ton ładunków, co stanowiło 23 proc. ładunków unijnego transportu drogowego [...]. Wielkość przewozów drogowych rosła nieprzerwanie od przystąpienia Polski do UE do 2017 r. W tym czasie masa ładunków przewożonych przez polskie firmy zwiększyła się ponad sześciokrotnie. Od 2006 roku praca przewozowa mierzona w tonokilometrach wykonana przez polskie firmy transportowe w przewozach międzynarodowych jest większa w porównaniu z przewozami krajowymi. W 2018 r. na przewozy międzynarodowe przypadało 64 proc. pracy przewozowej polskich firm.”

W. Mroczek, *Polska największym przewoźnikiem w transporcie drogowym UE*, [ObserwatorFinansowy.pl](https://obserwatorfinansowy.pl) (dostęp: 15.01.2021).

Najwięksi przewoźnicy w transporcie międzynarodowym w 2018 r.

Źródło: Englishsquare.pl sp. z o.o..

Ćwiczenie 7

Wyjaśnij przyczyny rejestrowania statków pod obcymi banderami. Uzasadnij odpowiedź na pytanie: czy jest szansa, aby te statki wróciły pod polską banderę?

Ćwiczenie 8

Każdego roku wzrasta liczba osób podróżujących transportem lotniczym. Uzasadnij rosnące znaczenie tego rodzaju transportu w przewozach osób i towarów.

Dla nauczyciela

SCENARIUSZ LEKCJI

Imię i nazwisko autorki: Magdalena Fuhrmann

Przedmiot: geografia

Temat zajęć: Uwarunkowania rozwoju transportu

Grupa docelowa: III etap edukacyjny, liceum/technikum, zakres podstawowy, klasa II

Podstawa programowa

XII. Usługi: zróżnicowanie sektora usług, rola usług komunikacyjnych, edukacyjnych, finansowych i turystycznych oraz wymiany towarowej w rozwoju społeczno-gospodarczym, rodzaje transportu, atrakcyjność regionów turystycznych świata.

Uczeń:

4. przedstawia zalety i wady różnych rodzajów transportu oraz charakteryzuje uwarunkowania ich rozwoju w wybranych państwach świata, w tym w Polsce.

Kształtowane kompetencje kluczowe:

- kompetencje w zakresie rozumienia i tworzenia informacji,
- kompetencje cyfrowe,
- kompetencje osobiste, społeczne i w zakresie umiejętności uczenia się.

Cele operacyjne

Uczeń:

- wymienia różne rodzaje transportu,
- omawia najważniejsze warunki, jakie muszą być spełnione, aby w danym miejscu określony środek transportu działał wydajnie,
- analizuje uwarunkowania przyrodnicze i pozaprzyrodnicze rozwoju transportu.

Strategie nauczania: asocjacyjna

Metody i techniki nauczania: blended learning, IBSE

Formy pracy: praca indywidualna, praca w parach, praca w grupach

Środki dydaktyczne: e-materiał, komputer, projektor multimedialny, zeszyt przedmiotowy

Materiały pomocnicze

Współczesne uwarunkowania rozwoju transportu w regionie, M. Michałowska (red.), „Studia Ekonomiczne. Zeszyty Naukowe Wydziałowe Uniwersytetu Ekonomicznego w Katowicach” 2013, nr 143.

PRZEBIEG LEKCJI

Faza wprowadzająca

- Nauczyciel przedstawia cele lekcji.

Faza realizacyjna

- Nauczyciel pyta uczniów o rodzaje transportu (podkreślając, że istnieją nie tylko środki transportu osób, ale także towarów i przesył towarów). Nauczyciel omawia z uczniami również pojęcie transportu inter- i multimodalnego, bimodalnego oraz kombinowanego.
- Uczniowie wyobrażają sobie sytuację, w której są członkami społeczności lokalnej, przedstawicielami władz lokalnych i państwowych, przedsiębiorcami i aktywistami środowiskowymi. Dla każdej z ról starają się wymyślić argument za i przeciw rozwojowi danego środka transportu. Na tej podstawie próbują wskazać czynniki wpływające na możliwości rozwijania danego rodzaju transportu. Uczniowie wykonują notatki.
- Uczniowie (w parach lub grupach, w zależności od wielkości i poziomu klasy) wypełniają mapę myśli, wykorzystując do tego swoje wcześniejsze notatki. Najpierw wskazują rodzaje transportu (wodny, lądowy, powietrzny i przesyłowy oraz inter- i multimodalny, bimodalny oraz kombinowany). Obok rodzajów transportu wskazują najważniejsze elementy niezbędne dla rozwoju danego rodzaju transportu (np. płaski teren, żeglowność rzek itd.). Następnie opisują poszczególne rodzaje uwarunkowań (środowiskowe, eksploatacyjne, ekonomiczne, społeczne, historyczne).
- We wspólnej dyskusji nauczyciel sprawdza rozumienie zagadnienia przez uczniów.
- Uczniowie zapoznają się z filmem edukacyjnym i w trakcie wykonują notatki. Nauczyciel sprawdza, jakie nowe informacje pojawiły się w filmie, czego uczniowie nie uwzględnili wcześniej w mapie myśli (istotne, żeby nauczyciel nie uzupełniał mapy myśli – uczniowie muszą dojść do tego sami). Uczniowie na podstawie filmu uzupełniają mapy myśli.

Faza podsumowująca

- Przypomnienie celów lekcji.
- Podsumowanie wiedzy zaprezentowanej na lekcji.
- Utrwalenie najważniejszych pojęć, szczególnie tych, które sprawiały uczniom najwięcej problemów podczas zajęć.
- Ocena pracy uczniów podczas lekcji.

Praca domowa

- Utrwalenie wiadomości przedstawionych na lekcji.
- Przygotowanie pracy pisemnej na temat zmian uwarunkowań rozwoju transportu w czasie.

Wskazówki metodyczne opisujące różne zastosowania danego multimedium

Film edukacyjny może zostać wykorzystany podczas lekcji „Wady i zalety środków transportu” lub „Wsiąść nie tylko do pociągu, czyli sieć transportu w Polsce”. Będzie również przydatny podczas omawiania rozmaitych czynników wpływających na rozwój tej gałęzi usług.